

فدرا الدسم اور صناد

دکتر محسن رضائی

بهار ۱۳۹۱

سرشناسه	:	رضایی میر قائد، محسن، ۱۳۳۳
عنوان و نام پدیدآورنده	:	فدرالیزم اقتصادی / محسن رضایی
مشخصات نشر	:	تهران: کمیل تهران، ۱۳۹۱
مشخصات ظاهری	:	۳۰۰ ص
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۶۶۶۸-۰۳-۱
وضعیت فهرست نویسی	:	فیفا
موضوع	:	فدرالیزم - ایران
موضوع	:	فدرالیزم - ایران - تاریخ
موضوع	:	ایران - - سایت اقتصادی
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۱ ف ۶ ر / ۳۵۵ / JC
رده بندی دیویی	:	۲۲۱ / ۰۲۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	:	۲۸۲۷۰۶۳

عنوان کتاب: فدرالیزم اقتصادی
مؤلف: دکتر محسن رضایی

تهیه کننده: معاونت اطلاع رسانی و پژوهش دبیرخانه مجمع تشخیص مصلحت نظام

ناشر: موسسه انتشاراتی کمیل

نوبت چاپ: نخست

سال انتشار: بهار ۱۳۹۱

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

قیمت: ۶۰۰۰۰ ریال

لینوگرافی، چاپ و صحافی: مجاب

طراح جلد و صفحه آرا: محمود خسرو - صفر رضایی اصل

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۶۶۸-۰۳-۱ ISBN

تلفن نشر: ۴۴۲۳۶۸۶۵ - ۰۲۱ و ۷۷۴۰۶۲۴۳ - ۰۲۱

فهرست مطالب

۱.....	مقدمه
۵.....	فصل اول: راه‌های طی شده در ایران برای پیشرفت و توسعه
۷.....	نخستین اصلاحات سیاسی
۹.....	پیشرفت سیاسی
۹.....	پیشرفت رضا شاهی
۱۱.....	اصلاحات سیاسی دوم
۱۲.....	نهضت ملی شدن نفت
۱۲.....	انقلاب سفید امریکایی
۱۳.....	نهضت پانزده خرداد
۱۴.....	توسعه و پیشرفت اقتصادی بعد از انقلاب اسلامی
۱۴.....	انگیزه بزرگ
۱۵.....	سازندگی
۱۶.....	اصلاحات سیاسی
۱۶.....	اقتصاد عدالتی
۱۹.....	فصل دوم: راه‌های تجربه شده توسط ملت‌های دیگر
۲۱.....	سرآغاز بیداری
۲۲.....	راه‌های توسعه در کشورهای عقب افتاده
۲۵.....	الف) اولویت توسعه به جای رشد
۲۷.....	ب) مدیریت توسعه
۲۹.....	فصل سوم: مبانی نظری رشد و توسعه
۳۱.....	استراتژی‌های توسعه
۳۴.....	توسعه فراتر از اقتصاد
۳۷.....	نظریه‌های توسعه در دهه هشتاد و نود میلادی

- دولت‌های توسعه‌گرا ۳۸
- توسعه متعالی؛ الگوی نوین توسعه ۳۹
- فصل چهارم: الگوی توسعه ایران اسلامی ۴۳
- گفت‌وگو بین در توسعه ۴۵
- کدام اقتصاد و تولید ملی؟ ۴۸
- رشد و توسعه ۴۹
- چه باید کرد؟ ۵۰
- تیم پیشگام توسعه یا حکومت و اقتصاد ملی ۵۱
- فدرالیسم اقتصادی ۵۲
- تجارب گذشته: جهان و خودمان ۵۲
- الگوهای توسعه ۵۲
- الگوی توسعه شتابان ۵۴
- رویکردهای توسعه ۵۶
- توسعه بر محور انسان ۵۶
- توسعه بر محور دولت ۵۷
- نقد توسعه فرد محور و دولت محور ۵۷
- نگاهی به رویکردهای اقتصاد ایران ۵۸
- توسعه بر محور مردم ۵۸
- توسعه متعالی ۵۸
- توسعه جغرافیایی ۵۹
- توسعه نهادی ۵۹
- ظرفیت سازی ۶۰
- انگیزه و روحیه ۶۱
- توسعه همزمان فردی، اجتماعی و سیاسی ۶۱

قطار بدون لکوموتیو مادر.....	۶۲
اصول مشترک الگوی توسعه شتابان.....	۶۲
فصل پنجم: فدرالیسم در ایران.....	۶۵
فروپاشی نظام فدرالی ایران پس از چند هزار سال.....	۶۷
تمرکزگرایی در دوره رضا شاه.....	۷۱
ساختار اداری متمرکز در ایران.....	۷۹
رشد و توسعه در دوره رضاشاه.....	۸۲
ساماندهی رابطه حکومت و مردم.....	۸۴
نمونه‌هایی از مدیریت فدرالی در تاریخ ایران.....	۸۵
فصل ششم: آثار انقلاب اسلامی بر نظام اداری رضاشاهی.....	۹۷
تأسیس نظام سیاسی جمهوری اسلامی ایران.....	۹۷
ویژگی‌های نظام بوروکراسی ایران.....	۱۰۱
مدیریت و رهبری تأسیسی.....	۱۰۳
مدیریت تأسیسی نهادهای انقلاب.....	۱۰۴
مدیریت تأسیسی در اداره کشور.....	۱۰۶
فصل هفتم: فدرالیسم در جهان.....	۱۱۱
تجربه جهانی فدرالیسم.....	۱۱۱
فدرالیسم در هندوستان.....	۱۱۴
ویژگی‌های ایالت‌های هند.....	۱۱۸
فصل هشتم: جرایبی فدرالیسم اقتصادی.....	۱۲۵
انگیزه.....	۱۲۷
یافته‌های برخی پژوهش‌ها در باب مدیریت فدرالی در ایران معاصر.....	۱۲۸
عدم تمرکز در نظام بودجه‌ریزی.....	۱۳۱
فصل نهم: مروری بر مطالعات منطقه‌ای در ایران.....	۱۴۱

اقدامی عبارت است از:

یکم، فراگیر شدن بحران اقتصاد جهانی و سایه افکنی معضلات آن بر اقتصادهای قدرتمند جهان که فرصتهایی را در اختیار جامعه ما گذاشته است؛

دوم، تلاش‌های نوسان‌گیر رقابتی منطقه‌ای در دستیابی به موقعیت‌های برتر از آن چه هم اکنون دارند، و معضلات آتی اقدامات و پیشرفت‌های آن‌ها برای اقدامات و برنامه‌های پیشرفت ما؛

سوم، ظهور بیداری نوین اسلامی در سرتاسر جهان اسلام که در جای خود همت و تلاش مضاعفی را در همه عرصه‌ها ایجاب می‌کند به خصوص در معرفی جامعه نمونه و اسوه اسلامی که در قالب اساسی جمهوری اسلامی ایران نوید آن به جهانیان و مردم ایران داده شده است و پیشرفت اقتصادی لازمه و شاخصه تحقق آن است؛

چهارم، و از همه مهم‌تر تعهد انقلاب اسلامی بر تحقق انتظارات جامعه ایرانی در رفع محرومیت و استقرار عدالت اسلامی و رفاه مناسب برای رهایی انسان از بندگی غیر خدا و تضمین استقلال ذاتی او در برابر هر گونه سلطه که از وجوه تحقق انسان کامل موعود خداوند است. امری که جز با پیشرفت در حوزه‌های اقتصادی بر اساس آموزه‌های اسلامی حاصل نمی‌شود.

به عنوان عضوی از ملت بزرگ و تاریخ ساز ایران اسلامی در راستای چنین آرمان‌های بلندایده‌ها و تجربیاتی داشته‌ام. هم اینک حاصل تجربیات مبارزات سیاسی، فرماندهی دوران دفاع مقدس، مدیریت و هدایت مباحث کارشناسی در راستای تحقق فرامین رهبری معظم انقلاب در تدوین سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی و تدوین سند چشم‌انداز کشور در افق ۱۴۰۴ و هم چنین مطالعه، باریک اندیشی و تعمقی که در بحران‌های اقتصادی و مسائل دست و پاگیر کشور در طول تاریخ قبل از انقلاب اسلامی و به خصوص دوره سی ساله بعد از پیروزی و تأسیس نظام جمهوری اسلامی داشته‌ام، همه را پشتوانه طرحی قرار داده‌ام که ایده آن در اثر حاضر به عنوان «برنامه‌ای برای پیشرفت اقتصادی کشور بر محور فدرالیسم اقتصادی» تقدیم خوانندگان عزیز می‌شود.

از آنجا که پیشرفت اقتصادی از جمله مسائل بسیار مهم مورد توجه دولت‌ها و ملت‌ها به خصوص در کشورهای جهان سوم و یا در حال پیشرفت بوده است، راه‌یابی برای سامان دادن به امر پیشرفت اقتصادی به تولید راهبردها و الگوهای متنوعی در نظر و عمل انجامیده است. چکیده این تلاش‌ها در فصل‌های اول و دوم بنا به ضرورت و تناسب برای توجیه ایده این اثر در داخل و در سطح جهانی آمده است. علاوه بر این مباحث، مبانی نظریه‌های رشد و توسعه و شرحی نسبتاً مبسوط از این نظریات همراه با مبانی و مختصات الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت در فصل‌های سوم و چهارم آورده شده است. ماهیت موضوع فدرالیسم و انواع آن و همچنین فدرالیسم اقتصادی و فلسفه وجودی هریک، وضعیت فدرالیسم در جهان و تجربیات آن در ایران و الگوی مناسب فدرالیسم اقتصادی و مختصات و ویژگی‌های آن در فصل‌های پنجم تا چهاردهم آمده است. برای آگاهی بیشتر از برخی تجربیات جهانی نیز نمونه‌هایی گزینش شده و بررسی می‌شوند که نمونه هندی و آلمان در فصل پانزدهم به بحث گذاشته شده است.

هدف کلی این بوده که با بررسی تاریخی فدرالیسم در ایران و معرفی فدرالیسم اقتصادی به عنوان ساختار مناسب برای رشد جهشی گونه در برنامه‌های پیشرفت کشور، راهبردهای تحقق این ایده و امتیازات و فرصت‌های مندرج در آن در عرصه‌های مختلف به خصوص عرصه پیشرفت اقتصادی ارائه شود. امید است اثر حاضر راهگشا و سرعت بخش فرایند پیشرفت کشور و گامی در راستای تحقق آرزوهای تاریخی و بلندملت ایران و آرمان‌های انقلاب اسلامی و برنامه‌های پیشرفت کشور باشد. بی تردید، دیدگاه‌های خوانندگان ارجمند موجب امتنان و اسباب غنای ایده‌های این اثر خواهد بود.

محسن رضایی زمستان ۱۳۹۰